

СТАНОВИЩЕ

от д-р **Надежда Ангелова Стоянова**, доцент в **Софийски университет „Св. Климент Охридски“**

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на **Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“**,

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология, (**Българска литература – Възрожденска литература и Фолклор**)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 11.11.2025 г., и в интернет страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ към Филологическия факултет, като кандидат участва гл. ас. д-р **Здравко Трифонов Дечев** от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-22-47 от 09.01.2026 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, (**Българска литература – Възрожденска литература и Фолклор**), обявен за нуждите на катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ към Филологическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документ **единствен кандидат**:

Гл. ас. д-р **Здравко Трифонов Дечев** от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Представеният от гл. ас. д-р **Здравко Трифонов Дечев** комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- Автобиография
- Списък на научните трудове

- Справка за съответствие с минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, (Българска литература – Възрожденска литература и Фолклор)
- Анотация на материалите по чл. 65 от ПРАСПУ
- Самооценка на приносите
- Справка за научноизследователската работа
- Справка за учебната работа

Кандидатът гл. ас. д-р Здравко Дечев е приложил общо 17 научни труда – 2 монографии и 15 статии. Приемат се за рецензиране 17 научни труда, които са извън дисертацията, и се отчитат при крайната оценка.

Кратки биографични данни (на кандидата)

Кандидатът преподава българска възрожденска литература в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ от 2004 г., от 2013 година е назначен като редовен асистент, а от 2015 – като главен асистент към Катедрата по история на литературата и сравнително литературознание на същия университет. Води лекционни курсове и семинарни занятия по българска възрожденска литература, има и разработен лекционен курс „Българската оперативна критика (90-те години на 20. век и началото на 21. век)“ към Магистърска програма „Актуална българистика“. Научен ръководител е на трима успешно защитили дипломанти.

След защитата на своя дисертационен труд през 2013 г. гл. ас. д-р Здравко Дечев е участвал със седем научни доклада върху проблеми на българската възрожденска литература в сесиите „Дни на науката“ в гр. Пловдив. Участва в национални научни и образователни проекти, включва се в научния живот със съставителски и редакторски труд както на юбилейни сборници, така и на поредицата “Verba iuvenum”, в която се издават текстове на студенти и докторанти от традиционно провеждащата се от Пловдивския университет конференция за млади филолози, на която д-р Дечев е един от основните организатори. От 2016 г. кандидатът е член на Съюза на учените в България.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

От предоставената документация се вижда, че гл. ас. д-р Здравко Дечев има дългогодишен и сериозен опит като преподавател по българска възрожденска литература, като той насочва своите изследователска подготовка и в нови и особено актуални за съвременното ни литературознание полета, каквото е оперативната критика от последните няколко десетилетия. Високите оценки, поставени на разработките на неговите дипломанти, са свидетелство за

ангажираното и целенасочено научно ръководство. Тук е мястото да коментирам и дейността на д-р Дечев в качеството му на един от организаторите на ежегодната Национална конференция за студенти и докторанти, провеждана в град Пловдив. Той е член на националното научно жури по литературознание, както и на организатор и модератор на научни и литературни дискусии, провеждани в рамките на събитието. Не мога да не споделя впечатленията си за проявяваните ежегодно (включително по време на ограничителните мерки през 2020 – 2021 г.) от д-р Дечев всеотдайност, активност и отговорност при организирането на разнообразните научни и литературни прояви в рамките на конференцията и за високия професионализъм, за прецизността, но също така за добронамереността и грижата, с които той винаги подхожда към докладите на студентите и докторантите по време на дискусиите, а впоследствие и към техните публикации. Казвам това и в качеството си на редактор на периодично издание, в което възпитаници на д-р Дечев са публикували свои текстове, след като са преминали положително процедурата от двойно анонимно рецензиране.

Като основен научен труд в настоящия конкурс е представена монографията „Около мъртвото тяло. Сюжети по Възраждането“ (2026). Заглавието насочва към смъртта като основен проблем, но изследването не се занимава собствено с „опита“ и екзистенциалните парадокси по време на умирането, а с преходите към смъртта, със събитията след нея и с травмата. Може да се каже още, че това е книга, в която се разчитат различни културноисторически модификации на разбирането за мъртвото тяло, търсят се разнообразни художествени езици и дискурсивни стратегии към проблема, задават се собствени изследователски перспективи към промяната в символните редове на Българското възраждане и отражението на тези промени върху разбирането за тялото и за страданието на/ около тялото.

Монографията се състои от единадесет глави, свързани с художествени интерпретации на мъртвото тяло и на страданието, като се започва с поемата „Стоян и Рада“ (1845) на Найден Геров и се стига до романа на Неда Антонова „Първият след Бога – любовта и смъртта на Васил Левски“ (2017). Книгата е снабдена с уводни и заключителни думи. Текстът е фокусиран върху проблема за тялото като болка и травма, но най-вече върху опитите за трансцендиране на телесността и нейната жизнена ограниченост.

Тезисен фокус на наблюденията върху поемата на Найден Геров е идеята за смъртта не като лишение, а като единствена форма на притежание, на свобода в ситуация на свръхагресивно насилие върху субекта и надмощие на противника. Така още първата глава на монографията предлага смъртта да бъде мислена – по Барт – като „освободена от умирането“ (вж. позоваването на с. 20). Доразгръщане на тази идея се открива във втората глава на моногра-

фията, в която основен обект на наблюдение е поетичното творчество на Петко Р. Славейков. Вижда се как в страниците, посветени на любовните стихове на автора, метафоричният обхват, в който се полага въпросът за смъртта, се разгръща в посока на емоционално-интимното преживяване на загубата на любимия и загубата на себе си. Внимателният читател ще забележи и елегантно поднесените и силни концептуални акценти както в тази, така и в другите глави на монографията, сред които е например следният: „Да чезнеш в несподелената любов, е като да чезнеш в смъртта – плътта „съхне“ и с това тялото става осезаемо ничие в своята натурализирана непривлекателност“ (с. 41). *Дом – път* е следващото метафорично ядро, през което се осмисля смъртта на тялото, но в този случай през специфичния автобиографичен модус на „Житие и страдания грешнаго Софрония“, а аргументацията умело лавира между особеностите на жанра и новите ценностни корективи на Възраждането.

Бих си позволила да кажа, че в тази и следващите четири глави „Жертвеното дете: ексцесия по Васил Друмев („Нещастна фамилия“)“; „Сред сенките (Първо отклонение, провокирано от Любен Каравелов)“; „Насилие и травма. „Почеркът“ на травмата (Второ още по-сериозно отклонение, провокирано от Любен Каравелов)“ и „Около мъртвото тяло (Подстъп към кулминацията)“, темата за смъртта индиректно започва да се тълкува през идеята за времето в неговите лични и колективни преживявания, а конкретните фигури за неговата интерпретация са детето и писмото. Насилственото отнемане на идното се превръща в травма, отлагаща се в колективната памет на нацията, но съхранявана в писмото и книгата, превърнали се в своеобразно тяло на гласа. И тук аргументацията е подкрепена с наблюдения върху жанровите особености на текстовете и с коментар върху литературно- и културноисторическия контекст на творбите (а и на аудиторията им – най-вече с оглед на руския сборник на Каравелов – „Страницы изъ книги страданій болгарскаго племени“, 1868, и неговия несбъднат превод). От цитираните по-горе заглавия се вижда, че в тях има метатекстови уточнения, които служат като композиционни ремарки и метатекстови уговорки, издаващи най-вече вниманието на автора към структурата на цялостния текст и съзнателното боравене с разножанровите отклонения. Отвъд тази рефлексивна чувствителност и методологическа предпазливост на д-р Дечев – или точно поради нейното присъствие, пред читателя се откроява по-ясно логиката на монографичния текст и неговите тематични „кулминации“, свързани с наблюденията върху натуралистичния образ на лишеното от жизненост тяло и символното му редуциране до обект на демонстрация на власт: „И именно поруганото/ разчленено мъртво тяло подпечатва онтологическата безнадеждност, засилва убеждението за крехкостта на живите, откроява травмата и във физическата ѝ циничност“ (с. 114); вж. още: „Смъртта позволява телесното да се употреби като свидетелство за изроденото прилагане на власт...“ (с. 120)

Като особено интересни бих определила наблюденията върху главата „*Ризата* и смъртта“, в които екзистенциалната „домовитост“ на дрехата се аргументира през разгърнати позовавания върху фолклорните образи и техните литературни възрожденски интерпретации. А приносът на наблюденията в следващата глава, посветена на драматичната „озареност“ на субекта, поставен в граничната ситуация на любов и/или смърт в „Пристанала“ и „До моето първо либе“ на Христо Ботев, се основава на задълбочената културноисторическа мотивация и на вниманието към художествения детайл.

Чрез различни контекстуални връзки и чрез прецизен анализ д-р Дечев търси художествения ефект на ексесивно-травматичните образи на смъртта в поезията и прозата на Българското възраждане. Имплицитно наблюденията насочват към въпроса за хоризонта на читателското очакване и неговата модификация. Бих казала още, че тази идея се откроява особено през хоризонта на съвременната перспектива към образите на смъртта от културата на деветнадесетото столетие, към които книгата на Неда Антонова от началото на 21. век насочва. Наблюденията върху тази творба добавят нов аналитичен щрих към тезата за освобождането на смъртта от умирането (с. 169), но и влизат в диалог с актуални текстове на изследователите на Българското възраждане, които в последните десетина години все по-активно насочват поглед към последващите културни рефлексии върху 18. и 19. век.

Представената монография „Около мъртвото тяло. Сюжети по Възраждането“ се характеризира с приноси за българската наука наблюдения, реализирани чрез дисциплинирана работа с художествения текст, чрез богатата културно и литературноисторическа контекстуализация, чрез дисциплинираното проучване на първична и вторична литература. Като особено ценни бих открила диалозите между фолклорните и литературните представи за мъртвото тяло, внимателното проследяване на различните модификации в тълкуванията на образа, както и набеязания широк кръг от метафорични образи, жанрови аспекти и стилистични избори, през които се поставя въпросът за надмогването на телесното умиране.

Идейната наситеност, прецизният прочит на първичната литература и научната почтеност са качества както на книгата „Около мъртвото тяло. Сюжети по Възраждането“, така и на първата монография на автора – „Устност – писменост във възрожденската култура (Феноменология на българския глас)“ (2015). Тези характеристики притежават и статиите, включени в конкурсните материали. Бих искала да обърна специално внимание на обзорните трудове „Българската лирика през 2008 година“ (2009), „За българската художествена проза през литературната 2012 година – акценти и критически послеписи“ (2012) и „Българската художествена проза на 2013 година – допълнителни щрихи“ (2014). Трите текста представят

един позабравен, но ценен от литературноисторическа гледка точка жанр на българската оперативна критика. В тези прегледи на литературата през съответните години д-р Дечев коментира с разбиране и художествен нюх тенденциите в съвременната българска поезия и проза, както и тематичните, наративните и персонажните особености на текстовете, поставяйки акцент върху значими за съвременната българска литература текстове на Георги Господинов, Алек Попов и др.

Оценка на личния принос на кандидата

Всички приложени изследователски текстове от гл. ас. д-р Здравко Дечев свидетелстват за пълноценно познаване на научното поле и последователност в научните интереси, за авторски влог и приносен подход, за дългогодишен съвместен и почтен литературоведски труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Задълбоченото познаване на изследваните художествени текстове, проникновено-то вникване в разглежданите проблеми, оригиналната перспектива и приносните заключения в предоставените материали – две монографии и петнадесет статии – свидетелстват за високия професионализъм на д-р Здравко Трифонов Дечев като учен и изследовател на Българското възраждане, на българския фолклор и като опитен оперативен критик. Цялостната му научно-преподавателска дейност и неговата активна ангажираност с различни инициативи, поощряващи развитието на младите автори, заслужават висока оценка и признание.

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Здравко Трифонов Дечев, **отговарят на всички** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни приноси, представени в две авторитетни научни монографии и петнадесет статии, публикувани в издания, включени в Националния референтен списък на НАЦИД. Предоставените научни изследвания и документацията, представляваща значителния брой курсове (лекционни и семинарни), водени от кандидата, неговата работа като научен ръководител

и редактор на научни текстове (сред които текстове и на студенти и докторанти) свидетелстват за висок професионализъм и квалификация, която е несъмнена.

Постигнатите от гл. ас. д-р Здравко Трифонов Дечев резултати в учебната и в научно-изследователската дейност **напълно** съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и с оглед на анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни, научноприложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и с убеденост **да** препоръчам на Научното жури да изготви доклад предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на **гл. ас. д-р Здравко Трифонов Дечев** на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, (Българска литература – Възрожденска литература и Фолклор).

15.02. 2026 г.

Изготвил становището:

(подпис)

доц. д-р Надежда Стоянова